

Di sản văn hóa vật thể nước ngoài: Khổng miếu, Khổng phủ, Khổng lâm (Trung Quốc)

Sơn Tùng (dịch theo: <http://news.xinhuanet.com/ziliao>) | Thứ Tư, 17/06/2015 02:08

GMT +7

Khổng miếu, Khổng phủ, Khổng lâm thuộc thành phố Khúc Phụ, tỉnh Sơn Đông, Trung Quốc. Đây là nơi thờ Khổng tử, biểu tượng tôn vinh Nho giáo, với một cụm di sản quy mô lớn là kho tàng văn hóa, lịch sử phong phú, mang giá trị khoa học và nghệ thuật cao. Khổng miếu - Khúc phụ, là mẫu hình tiêu biểu cho các miếu thờ Khổng Tử ở Trung Quốc, Triều Tiên, Việt Nam, Indonesia, Singapo, Mỹ và nhiều quốc gia trên thế giới.

Quang cảnh Khổng Miếu. Nguồn: <http://news.xinhuanet.com/ziliao>

Khổng miếu được xây dựng vào năm 478 TCN, có lịch sử thờ phụng hơn 2400 năm, là miếu thờ cổ xưa bậc nhất tại Trung Quốc; Khổng lâm vẫn được duy trì hơn 2400 năm nay, là khu lăng mộ của một trong những thế gia vọng tộc dài, lâu nhất không chỉ ở Trung quốc mà còn ở trên thế giới. Khổng phủ có quy mô lớn nhất, được Khổng Tử và gia tộc bảo tồn tốt nhất những giá trị trí tuệ hơn 2100 năm, và là điển hình cho kiến trúc trang viên địa chủ của xã hội phong kiến.

Những hiện vật hiện đang được lưu giữ ở hơn 300 địa điểm, 1300 không gian kiến trúc trong Khổng miếu, Khổng lâm và Khổng phủ (Tam Khổng) đều hàm chứa giá trị cao về lịch sử, khoa học, văn hóa và nghệ thuật, phản ánh chân thực mọi mặt xã hội thời kỳ Kim, Nguyên, Minh, Thanh. Hơn 1000 bức tranh, các vật dụng sinh hoạt, cột chạm rồng với kỹ thuật khắc đá tinh xảo phát triển qua các thời kỳ, đã khắc họa toàn bộ cuộc đời và sự nghiệp vĩ đại của Khổng Tử; 5000 bia đá của các triều đại từ Tây Hán đến nay là báu vật sống về nghệ thuật thư pháp, là tư liệu quý nghiên cứu về Trung Quốc thời kỳ cổ đại từ chính trị, tư tưởng, kinh tế, văn hóa đến

kiến trúc, nghệ thuật; hơn 10 vạn lạng mộ là những giá trị vật chất quan trọng minh chứng cho sự tồn tại và phát triển của một danh gia vọng tộc Trung Quốc; Khổng miếu, Khổng phủ, Khổng lâm không những là di sản văn hóa có nội hàm phong phú, nổi tiếng khắp thiên hạ, đồng thời còn có nhiều di sản thiên nhiên có giá trị. Hơn 1700 gốc cây cổ thụ trong khuôn viên, không những đã chứng kiến lịch sử phát triển của "Tam Khổng", đồng thời cũng là tài liệu quý giá để nghiên cứu khí hậu học và sinh thái học của thời cổ; hơn 10 vạn bộ sưu tập hiện vật, trong đó đặc biệt là bộ sưu tập về trang phục thời Nguyên, Minh, có giá trị cao cho việc nghiên cứu nghệ thuật may mặc, dệt vải thời kỳ cổ đại, hình ảnh của Khổng tử, chân dung của Diễn Thánh Công phu nhân; 30 vạn sách thời Minh, Thanh là những tư liệu phong phú, đặc biệt quan trọng để nghiên cứu giai đoạn phát triển lịch sử này.

"Tam Khổng" nổi tiếng bởi bề dày văn hóa, lịch sử lâu đời, văn vật phong phú và giá trị khoa học, nghệ thuật đã được Ủy ban di sản thế giới của Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa của Liên Hiệp quốc đưa vào Danh mục Di sản văn hóa thế giới năm 1994.

1. Khổng phủ

Còn được gọi là phủ Diễn Thánh công, nằm ở phía Đông của Khổng miếu, là nơi ở của gia tộc Khổng tử. Con cháu đời thứ 13 của ông được Hán Nguyên Đế phong là "Quan nội hầu cai quản 800 hộ thái ấp, cấp cho 200 lượng vàng, nhà cửa". Sau Khổng Tử, đây là hậu duệ kế tục sớm nhất được Hoàng đế phong kiến phong tặng. Năm Tống Chí Hòa thứ 2 (1055) hậu duệ đời thứ 43 của Khổng Tử được phong lại tước hiệu "Diễn Thánh công" và duy trì tiếp đến thời Tống Huy Tông, Khổng Phủ được gọi là Diễn Thánh phủ. Khổng phủ về cơ bản được thiết kế theo kiến trúc thời Minh, Thanh, bao gồm đình, đền, lầu, tổng cộng khoảng 463 gian, có 9 sân, là điển hình cho những ngôi nhà quý tộc phong kiến thời đó, và được gọi là "Thiên hạ đệ nhất gia". Sau khi Khổng Tử mất, con cháu hậu thế gìn giữ và bảo quản những di vật của Người, vào thời kỳ cuối của Bắc Tống, thời kỳ hoàng kim, hậu duệ của Khổng Tử mở rộng thêm 10 gian về phía Đông Khổng miếu. Cùng với việc thăng quan tiến chức của con cháu Khổng Tử, quy mô kiến trúc của Khổng phủ không ngừng mở rộng qua các thời Tống, Minh, Thanh. Hiện nay, Khổng phủ có diện tích khoảng 500 nghìn mét vuông, 500 gian lầu, phòng, sảnh các loại, bố cục rất đặc biệt, phía trước là nơi xử lý công vụ, đằng sau là nơi sinh hoạt thường ngày. Cuối cùng là hoa viên, có tên là Thiết Sơn Viên, với những ngọn núi giả, ao cá, hoa ổi, rừng trúc và các bồn cây cảnh. Đặc biệt là loại cây kỳ lạ có tên là "ngũ bách bảo hộc" - loại cây này sinh trưởng phân thành 5 nhánh, là một trong những loại cây hiếm có trên thế giới.

Toàn bộ Khổng phủ được xem như là một bảo tàng với vô số những văn vật quý báu. Khổng phủ hiện nay vẫn bảo tồn được không ít những văn vật quý hiếm, như các hiện vật bằng đồng của thời Thương - Chu; trang phục thời Nguyên - Minh, thư họa cổ đại, các con dấu bằng ngọc của danh nhân, các sản phẩm đồ men sứ ... Ngoài ra, còn có kho lưu trữ các văn bản thời Minh, Thanh.

Khổng phủ được xem là nơi sưu tập các cổ vật lịch sử, nổi tiếng nhất là "Thương Chu thập khí", còn có tên khác là "thập cung", với hình thức cổ kính, trang trí tinh tế, nguyên dạng bằng đồng. Vua Càn Long (thời Thanh) đã nhiều lần thưởng ngoạn tại Khổng phủ.

Từ thời Minh Gia Tĩnh (1534 - 1948) Khổng phủ là nơi gìn giữ tài liệu, với nội dung phong phú, phản ánh những góc độ khác nhau của Trung Hoa cổ đại từ chính trị, kinh tế, tư tưởng, văn hóa và mang một giá trị lịch sử quan trọng. Hiện nay, Khổng phủ đã chỉnh lý hơn 9000 tài liệu, có niên đại lâu nhất, phạm vi rộng và bảo tồn được hoàn toàn.

2. Khổng miếu

Nằm về phía Tây trung tâm thành phố Khúc Phụ, cách khoảng 300m, là ngôi miếu thờ những nhà tư tưởng và nhà giáo dục cổ đại của Trung Hoa. Khổng Tử (551TCN - 479TCN) tên Khâu, tự Trọng Ni, sống thời Xuân Thu, người nước Lỗ. Khổng Tử đã lưu lại cho hậu thế nhiều học thuyết về luân lý, giáo dục, tư tưởng và đạo đức. Các học thuyết này không chỉ có ảnh hưởng sâu sắc đến mấy nghìn năm văn hóa, giáo dục ở Trung Quốc, mà còn có sự lan tỏa mạnh đối với nhiều quốc gia Đông Nam Á và toàn thế giới. Trong lịch sử phong kiến, Khổng tử được các văn nhân, các nhà lịch sử vô cùng tôn kính. Tại quê hương của Ông - nước Lỗ, một ngôi miếu thờ Ông đã được xây dựng và được con cháu của ông thường xuyên bảo vệ, tôn tạo. Năm 1961, Quốc Vụ viện đã coi "Tam Khổng" trở thành nơi trọng điểm gìn giữ văn vật.

Khổng miếu được xây dựng vào năm 478 TCN, đó là ngôi miếu cổ kính nhất. Các vương triều nhà Tây Hán đều không ngừng phong cho Khổng Tử các tước hiệu, vì vậy quy mô của Khổng miếu cũng càng ngày càng mở rộng và trở thành "Đệ nhất miếu Trung Quốc". Quần thể kiến trúc được bảo tồn đến ngày nay phần lớn đều là thời Minh, Thanh, diện tích khoảng 1.000 m², với 9 sân trước sau. Trong miếu có lối đường lớn, với hơn 460 gian, 4 mặt đều là tường hồng, hướng trục chính Nam Bắc. Phần kiến trúc phụ bố trí ở hai bên, thành hàng đối xứng, kết cấu rất chặt chẽ, chỉnh tề và hoành tráng. Khổng miếu kết cấu từ 4 thành tố quan trọng là: Khuê Văn Các, 13 nhà bia, khu Hạnh tháp và điện Đại Thành. Kiến trúc chính của Khổng miếu là điện Đại Thành. Điện cao khoảng 30 mét, từ Đông sang Tây dài hơn 50 mét, trên mái điện lợp ngói vàng, tượng trưng cho sự trang nghiêm, có thể sánh ngang với điện Thái Hòa của Cố Cung, Bắc Kinh.

3. Khổng lâm

Còn có tên là Chí Thánh lâm, cách thành Khúc phụ 1km, diện tích khoảng 2 km², là nghĩa trang của Khổng Tử và gia tộc, với lịch sử dài nhất từ trước đến nay và cũng là khu lăng mộ của một danh gia vọng tộc lớn nhất ở Trung Quốc được duy trì hơn 2500 năm, bảo tồn một cách hoàn chỉnh nhất. Khổng lâm được sắp đặt theo phong cách thời Tống, Nguyên với những con đường uốn lượn quanh co men theo hàng cây bách tuế. Qua cổng lớn của Khổng lâm, đi về hướng Bắc là cổng thứ 2 có kiến trúc giống như một tòa lâu đài, được gọi là "Quan lâu", bao quanh là 4 bức tường cao 4m, dài 7000m. Phía dưới tường lâu có một dòng sông nhỏ gọi là Châu Thủy. Qua cầu Châu Thủy là đến Hương điện - nơi hương khói cho các tiền nhân. Trước điện có bức tượng ông trọng, đằng sau Hương điện là lăng mộ của Khổng Tử trên có bia khắc "Đại thành chí thánh Văn Tuyên Vương mộ". Phía Đông là mộ con "Tù Thủy Hầu" Khổng Lý, phía trước là mộ cháu "Ngân quốc thuật thánh công" Khổng Cập, cách bố cục này gọi là "huê tử bảo tôn".

Trước mặt phía Đông của mộ Khổng Tử có 3 cái đình, từ thời Tống Chân Tông, Thanh Thánh Tổ và Thanh Cao Tông đều cúng bái ở nơi này, được gọi là "Trú Tất Đình". Trong Khổng lâm, ngoài lăng mộ của Khổng Tử, còn có nhiều ngôi mộ bề thế, như mộ vợ của Khổng Hiến Bồi - đời thứ 72 của Khổng Tử, trên bia mộ khắc "Dung âm bao đức" - vị phu nhân này là con gái của Hoàng đế Càn Long. Vì thời kỳ đó, Mãn và Hán không được kết hôn, Hoàng đế đã nhận con gái của Nhất phẩm đại thần Vũ Mẫn Trung làm con thừa tự và sau đó gả cho Diên Thánh công. Khổng lâm còn có ngôi mộ của một vị danh nhân là hí kịch gia nhà Thanh, tên là Khổng Thượng Nhậm, tác giả cuốn "Đào hoa phiến" rất thịnh hành thời đó. Khổng Thượng Nhậm đã từng đưa Hoàng đế Khang Hy thăm Khổng miếu và Khổng lâm và được Hoàng đế trân trọng

bởi tri thức uyên bác và sâu sắc.

Không lâm đóng vai trò không thể thiếu được trong việc nghiên cứu chính trị, kinh tế, văn hóa cũng như phong tục an táng của các triều đại phong kiến Trung Quốc./.

Nguồn: **Cục Di sản văn hóa**